

Runer frå utgravingane i Trondheim bygrunn 1971–94

Med eit tillegg av nyfunne innskrifter elles frå byen (N774–N894)
Av Jan Ragnar Hagland

(Manus til "Norges Innskrifter med de yngre Runer" (NlyR) bind 7)

KJØPMANNSGATA 20-26 (FOLKEBIBLIOTEKSTOMTA)

VI. INNSKRIFTER ELLES MED SETNINGSFORM

[**833**] N-25959. (Tidlegare omtala: Hagland 1986: 43; 1988b: 22; 1990b: [37]; 1991: 66.)

Innskrifta står på eit flatt runekjevle, avbrote i eine enden. Det er 68 mm langt, 23 mm breitt og 4,5 mm tjukt slik det er no. Kjevlet har runer på båe breisidene. Funnet vart gjort i 1975, felt FE, hovudfase 7/8. Det vi seia i funnlag som er arkeologisk daterte til tida mellom ca. 1175 og ca. 1275.

Innskrifta på side a er 66 mm lang, staven i brotkanten på kjevlet medrekna. Runene er 22 mm høge. På side b er innskrifta 19 mm lang og runene også der 22 mm høge.

R. 1 på side a er rissa med to parallelle skarpe snitt, men det kan neppe vera tvil om at teiknet skal lesast som stutt **s**. Nedre del av r. 2-4 er avskala, utan at det skaper tvil om lese måten. Dei to bogane på r.2 står fritt utan kontakt med kvarandre. Den øvste av bogane har udiskutabelt punktering, den nedste meir uvisst slik gjenstanden er bevart, men det er likevel liten tvil om at runa er rissa som punktert **b**. Jamvel om nedre del av r. 3 er skadd, er øvste delen av kvistane bevarte og runa kan lesast sikkert som **y**. R. 4 (**r**) har lukka boge med kvist frå staven og ned til høgre i klår avstand frå nedre del av bogen. Nøyaktig same form har r. 8. R. 6 er, ulikt r. 1, **s** med langkvists form. Etter r. 12 (**h**) er det tydeleg spor etter ein stav som følgjer kanten der kjevlet er avbrote. Det er ingen spor av kvistar til venstre.

På side b er det først, i god avstand frå r. 1, tre snitt. Det første er berre synleg ned mot grunnlinenivået, dei to andre dekkjer breidda på kjevlet. Det siste av desse snitta har noko som kan sjå ut som ein kvist ned frå midten og ned til høgre, og kan såleis kanskje oppfattast som **n**. Denne kvisten kan i så fall ikkje vera rissa med same reiskap. Han er mykje meir avrunda i snittet og ser såleis helst ut til å vera eit pressmerke i veden. Alle desse tre stavliknande rissa er elles overstreka med skarpe skråsnitt, slik at det synest å ha vore gjort ei medveten utradering på eit eller anna tidspunkt. Om dette er ei retting gjort av den som elles har rissa innskrifta, kan neppe avgjerast med visse. Snitta

er ikkje rekna som del av innskrifta her. R. 2 på side b er også langkvist **s**, speglvend i høve til **s**-forma på side a. R. 3 står elles så langt frå brotkanten at det ikkje synest å ha vore noko direkte framhald av den sekvensen på den sida. Det er heller ikkje merke etter ordskilje som i tilfelle ville gi eit sikkert teikn på at det har vore eit framhald også på den sida:

' B λ R 1 1 R 1 1 * [. --

a) **s p y r a s t r i þ i h** [. --

? ? ? 1 1 1 [--

b) ? ? ? **a s t** [--

- a) *Spyr Ástriði h* [-- 'Spør Astrid om/kven ---' eller 'Oppspor Astrid kvar---'
b) *Ást* 'Kjærleik' eller *Ást(ríðr)* 'Ast(rid)'

Ettersom det ikkje er spor av kvistar til venstre på den bevarte staven etter r. 12, er **u** ein av dei få moglege runene som her kan stå etter **h**. Eit naturleg framhald vil i dette tilfellet vera spørjepronomenet *h(várt)*- som innleiing til ei avhengig spørjesetning. Ei mogleg tolking av denne imperativssetninga vil då vera å sjå verbet *spyrja* som tilsvarande moderne norsk 'spørja' med akkusativ (*Ástriði*), følgt av ein avhengig spørjesetning: 'Spør Astrid om--'. Men det språklege innhaldet av side a kan vera fleirtydig slik innskrifta er bevart. Setninga *Spyr Ástriði--* vil også kunna følgjast av spørjepronomenet *hverr* - 'Spør Astrid kven--'. Verbet *spyrja* med akkusativ på norrønt kan dessutan tyda å oppspora nokon - "Oppspore, ved Forfølgelse av ens Spor finde ham, faa grebet ham" (Fritzner). Om det er dét innhaldet av verbet som her ligg til grunn, vil framhaldet kunna ha vore *h(vert)*, *h(vernig)*, *h(versu)* e.l.: 'Oppspor Astrid kvar/kva veg/korleis ---'. Språkleg er alle desse løysingane moglege. Diverre har vi ingen kontekst som kan hjelpa oss til å velja den eine eller den andre. For side b fører neppe så mykje lenger i så måte. Til saman dannar sekvensen **ast** problemfritt ordet *ást* f = 'kjærleik'. Det kunne tenkjast at dette opphavleg har vore ei oppatt-taking av namnet *Ástriðr*. Men ettersom det ikkje ser ut til å vera noko direkte framhald av innskrifta på den sida, står vi truleg att med ordet *ást* som det einaste moglege her. Det kan kanskje gi tilfang til ein kontekst der ein kjærleikssjuk eller sjalu kjærast på dette vis vil ha hatt nokon til å fotfølgja denne Astrid, men det gir sjølv sagt ikkje mykje ut over det reint spekulative. Det fleirtydige ved innskrifta lyt difor stå ved lag, same kor gjerne vi i dette spesielle tilfellet skulle ha hatt heile samanhangen.

Eit særmerke ved denne innskrifta er at både **l**, **n** og **h** er nytta med lydverdien /s/.

Ei liknande blanding av kort og lang **s** i same innskrift er også dokumentert i eit par tilfelle frå Bryggen i Bergen (jf. Seim 1982: 37 og N735 der lang **s** kan vera meint å stå for stor førebokstav. Sjå elles Knirk 1987: 200).

At vi elles finn punkttert **b** med lydverdien /p/ i ei innskrift med slik arkeologisk datering som vi har i dette tilfellet, høver svært godt med det vi veit frå før om kronologien i utviklinga av punkterte runer (jf. NIyR V: 244).